

Юліанна Сергійчук,
*науковий співробітник відділу навчання мов національних
меншин та зарубіжної літератури
Інституту педагогіки НАПН України,
e-mail: juliszergijcsuk@gmail.com*

ХУДОЖНЯ ІНТЕГРАЦІЯ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОТИВАЦІЇ ЗАСВОЄННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ШКОЛАХ З НАВЧАННЯМ УГОРСЬКОЮ МОВОЮ

Мови всіх етносів, які становлять народ України є важливими складовими культури нашої багатонаціональної держави. Етнічна самосвідомість цих народів не заперечує готовності свідомо служити інтересам їхньої Батьківщини, в якій українська мова визначена Конституцією як державна, і введена як предмет викладання у всі навчальні заклади. Але досягти належного рівня українського мовлення учнів шкіл, які функціонують в одномовному середовищі, зокрема в угорському, на жаль, складно. Причин цьому чимало, але всі вони дозволяють нам констатувати те, що забезпечення мотивації засвоєння української мови школярами згаданого типу шкіл продовжує бути актуальною проблемою сьогодення.

Аналіз спеціальної та наукової літератури свідчить про інтерес учених до зазначеної проблеми. Наголосимо на недостатній розробленості проблемиформування усного українського мовлення учнів шкіл етнічних меншин України, зокрема шкіл з угорською мовою навчання.

Художня інтеграція – один з перспективних напрямків сучасної освіти, який знаходиться в експериментальній стадії та потребує ще глибокого теоретичного обґрунтування його педагогічних, психологічних і змістових аспектів. У тезах окреслимо основні особливості інтеграції, компонентну структуру якої утворюють мистецтво слова та музики.

Музичне мистецтво та мистецтво слова достатньо споріднені – вони визначаються мелодійністю, силою (інтенсивністю звучання), ритмічністю, темпом, які локалізуються в мозку людини взаємодією сигнальних систем

відображення дійсності. Кожний текст, який використовується на уроках української мови хвилює нас своєю образністю. Тобто, музичний та літературний тексти – *художнє відтворення дійсності* – об'єднує ці види мистецтв.

Зважаючи на вищезазначені ознаки обох видів мистецтв вважаємо, що роль музики на уроках української мови особлива. Її засоби художньо-емоційної виразності органічно вплітатимуться в урок, адже емоції, які вона привносить, стимулюватимуть процеси запам'ятовування, оскільки є специфічною формою взаємодії школярів з навколишнім світом, спрямованою на пізнання цього світу та свого місця в ньому через самих себе у формі переживань. Впливатимуть вони і на пам'ять. На думку Г.Костюка, «пережиті людиною та збережені в її пам'яті негативні почуття виступають як сигнали, що стимулюють її від дій щодо тих об'єктів, які викликали в минулому переживання. Відтворені позитивні почуття, навпаки, спонукають людину до діяльності» [3, с.180]. А звідси впливає особливість уваги до позитивних емоцій у формуванні мовлення молодших школярів: частіше й надовше учні запам'ятовуватимуть те, що схвилювало чи захопило їх, збудило їхню увагу, активізувало пам'ять, мислення й мовлення, і навпаки – охоплені гнівом або негативними емоціями, учні навряд чи спроможні хоча б концентрувати думку.

Отже, виражальні засоби як музичної, так і вербальної мови, зокрема української, відіграють важливу роль у вираженні емоцій, за допомогою яких досягається не тільки виразність висловлювання чи емоційність спілкування, а також може послаблюватись чи посилюватись ефективність мовлення. Сприймаються вони школярами по-різному, в залежності від особливості їх вищої нервової системи та діяльності.

Це означає, що під час сприйняття мистецтва слова та музики школярі мають розпізнавати виражальні засоби обох мов, а під час висловлювань – раціонально ними користуватися. Це є складним багаторівневим процесом, що охоплює різні рівні психічного відображення фактів, явищ, предметів навколишньої дійсності (сенсорно-перцептивний, уявлень, мовленнєво-

мисленнєвий) і характеризується розвитком комплексу психічних процесів (увага, пам'ять, уява), мовленнєво-мисленнєвих операцій (порівняння, аналіз, синтез, узагальнення) і механізмів (сприйняття, запам'ятовування, висловлювання). Успішним цей процес буде лише за умови розвитку виразного та образного мислення учнів, оскільки ці динамічні, індивідуальні процеси передбачають свідоме користування виражальними засобами мови для передачі думки та відбивають рівень сформованості мовленнєвих умінь і навичок, що виявляється в мовленнєвій діяльності молодших школярів і є одним із чинників загальної культури особистості.

Вивченню певних граматичних конструкцій допомагатиме й використання імпровізаційних мелодій, які створюються на основі характерних елементів угорського музичного фольклору. Вони активізуватимуть і мовленнєві навички, і вияв творчих здібностей, і пам'ять (і спадкову, генетичну також), адже музика рідного народу сприйматиметься школярами значно природніше, а це, в свою чергу, стимулюватиме їхню орієнтацію в інолінгвістичному матеріалі.

Наприклад, можна запропонувати школярам підібрати до вірша мелодію з угорської народної пісні, що вивчалась на уроках музики, та спробувати вокально відтворити його художній образ. Так, до вірша Г.Чубач «Сонячна сосна» підійдуть мелодії пісень: «Énkiskertetkeríték» (яка вивчалась на уроках музики у 1 класі).

Виконання пісень-ігор або виконання пісень з інсценуванням – це завжди підвищення емоційності уроку, його результативності, адже гра – природна потреба дитини. До того ж вона формує згуртованість, регулює спілкування, формує вміння та навички в художній діяльності, ознайомлює з мистецтвом українського народу.

Таким чином, інтеграція, яка складається з музичного мистецтва та мистецтва слова, на уроках української мови закладатиме основи для:

- формування навичок правильного, свідомого і виразного читання та мовлення,

- розвитку мовного, мовленнєвого та музичного інтонаційного слуху;
- підвищення зацікавленості до уроків української мови та музики;
- вироблення стійких навичок оцінювати те, що становить красу в навколишньому світі.

Література

1. *Коссак Л. О.* Деякі питання національних особливостей музики. *Питання історії і теорії української музики.* Вип. 2. / Відп. ред., доцент А.М.Котляревський – Видавництво львівського університету, 1960 – с.7

2. *Філатова І.І.* Формування у молодших школярів естетичного сприйняття звучущого мовлення засобами комплексу мистецтв. – Автореферат дис. канд. пед. наук. – Харків, 1994. – 18 с.

3. *Шугай М.А.* Психологічний аналіз розвитку національної рефлексії в процесі навчальної діяльності молодших школярів: Дис. канд. психол. наук. – Рівне, 2002.- 243с.

Валентина Снегірєва,

кандидат педагогічних наук,

ст.науковий співробітник відділу навчання

мов національних меншин та зарубіжної літератури

Інститут педагогіки НАПН України

v_snegiriova@i.ua

РОДИННІ ВЕЛИКОДНІ ТРАДИЦІЇ НА ЖИТОМИРЩИНІ

Нині, коли ворог нищить наші міста і села, щодня вбиває мирних людей і наших дітей, хочеться говорити про те, чого в нас не відняти, – про пам'ять любові, світла, добра, чим ми жили до усього цього нав'язаного нам жаху, дикої ненависті, знищення. І, дасть Бог, житимемо далі, коли здолаємо усю нечисть, що звалилася на наші голови.

Я люблю життя, яким жила завжди, тихі родинні радощі і свята, коли збираються родичі, щоб побачитися, посидіти за столом, наговоритися, поділитися щастям чи негараздами: Різдво, Великдень, Трійця, Покрова.

Найсвітліше свято – Великдень. Може тому, що настає весна, змінюється сонцестояння, приходять пора відновлення і цвітіння, названа воскресінням. Це